

PISA

IN FOCUS

5

education policy education policy education policy education policy education policy education policy education policy

Πώς κάποιοι μαθητές ξεπερνούν το κοινωνικο-οικονομικό υπόβαθρό τους;

- Στις χώρες του ΟΟΣΑ, το 31% των μαθητών με μη προνομιούχες καταβολές είναι “ανθεκτικοί”, με την έννοια ότι κατατάσσονται στους μαθητές με την καλύτερη επίδοση ανάμεσα σε όλους τους μαθητές με παρόμοιο υπόβαθρο διεθνώς.
- Μια βασική διαφορά ανάμεσα στους μαθητές με μη προνομιούχες καταβολές που είναι ανθεκτικοί και σε εκείνους που δεν είναι, έγκειται στο γεγονός ότι οι ανθεκτικοί μαθητές παρακολουθούν πιο τακτικά μαθήματα στο σχολείο.
- Τα αποτελέσματα του PISA καταδεικνύουν ότι όσο περισσότερη αυτοπεποίθηση και όσο μεγαλύτερο κίνητρο έχουν οι μαθητές, τόσο αυξάνονται οι πιθανότητές τους να είναι ανθεκτικοί.

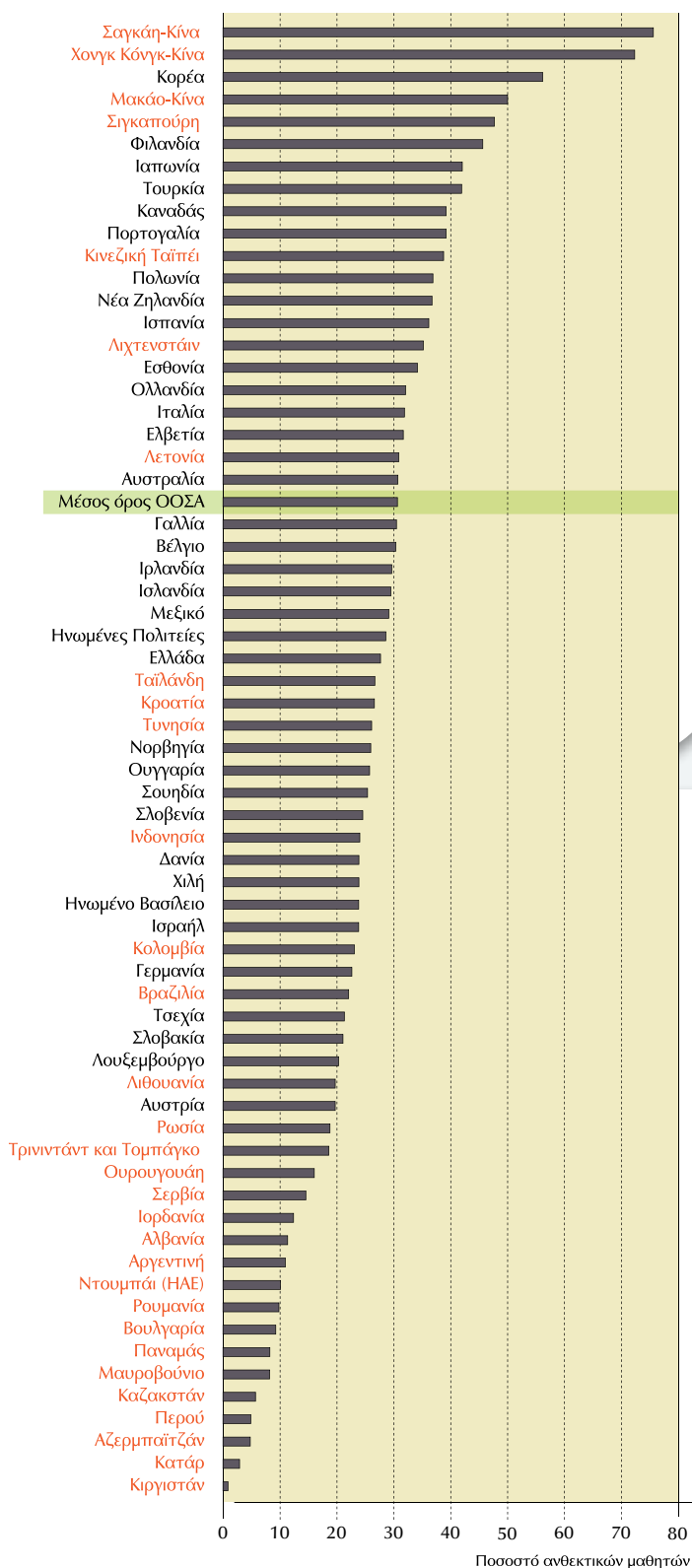
Η διαίωσιση του κύκλου της μειονεξίας μπορεί να αποφευχθεί.

Άραγε οι μαθητές με μη προνομιούχες καταβολές είναι καταδικασμένοι σε έναν κύκλο χαμηλής ακαδημαϊκής επίδοσης, περιορισμένων εργασιακών προοπτικών και φτώχειας που θα διαιωνίζεται από γενιά σε γενιά; Όχι, εάν φοιτούν σε σχολεία που τους παρέχουν την ευκαιρία για τακτική παρακολούθηση μαθημάτων.

Ανθεκτικοί μαθητές στις έρευνες PISA 2006 και 2009, επέδειξαν υψηλά επίπεδα ακαδημαϊκής επιτυχίας, παρά το γεγονός ότι προέρχονταν από μη προνομιούχα περιβάλλοντα. Υπερνίκησαν τις συντριπτικά εις βάρος τους προβλέψεις και πέτυχαν επιδόσεις καλύτερες από άλλων συνομηλίκων τους του ίδιου κοινωνικο-οικονομικού υποβάθρου, κατατασσόμενοι στο υψηλότερο 25% των μαθητών διεθνώς.

Στο PISA 2009, σχεδόν το ένα τρίτο των μαθητών με μη προνομιούχες καταβολές από όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ, χαρακτηρίστηκαν ως “ανθεκτικοί”. Στην πραγματικότητα, η πλειονότητα των μαθητών με μη προνομιούχα υπόβαθρα στην Κορέα και στις συνεργαζόμενες οικονομίες στο Χονγκ Κόνγκ-Κίνα, στο Μακάο-Κίνα και στη Σαγκάη-Κίνα, θεωρήθηκαν ως ανθεκτικοί. Πέραν του 35% των μαθητών με μη προνομιούχες καταβολές στον Καναδά, τη Φιλανδία, την Ιαπωνία, τη Νέα Ζηλανδία, την Πολωνία, την Πορτογαλία, την Ισπανία, τις συνεργαζόμενες χώρες Λιχτενστάιν και Σιγκαπούρη και τη συνεργαζόμενη οικονομία της Κινεζικής Ταϊπέι, ήταν επίσης ανθεκτικοί.

Ποσοστό ανθεκτικών μαθητών ανάμεσα σε μαθητές με μη προνομιούχες καταβολές

*Τα συστατικά της ανθεκτικότητας:
Χρόνος στην τάξη...*

Τα αποτελέσματα του PISA 2006, το οποίο είχε εστιάσει στην επίδοση των μαθητών στις Φυσικές Επιστήμες, κατέδειξαν ότι ένα μεγάλο ποσοστό των μαθητών με μη προνομιούχες καταβολές δεν επιτυγχάνει ούτε καν στο επίπεδο αναφοράς του PISA για την επάρκεια στο πεδίο των επιστημών. Αυτοί οι μαθητές διακινδυνεύουν να ολοκληρώσουν τη φοίτησή τους χωρίς να αποκτήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες και ικανότητες για πλήρη συμμετοχή στην κοινωνία και για διά βίου μάθηση.

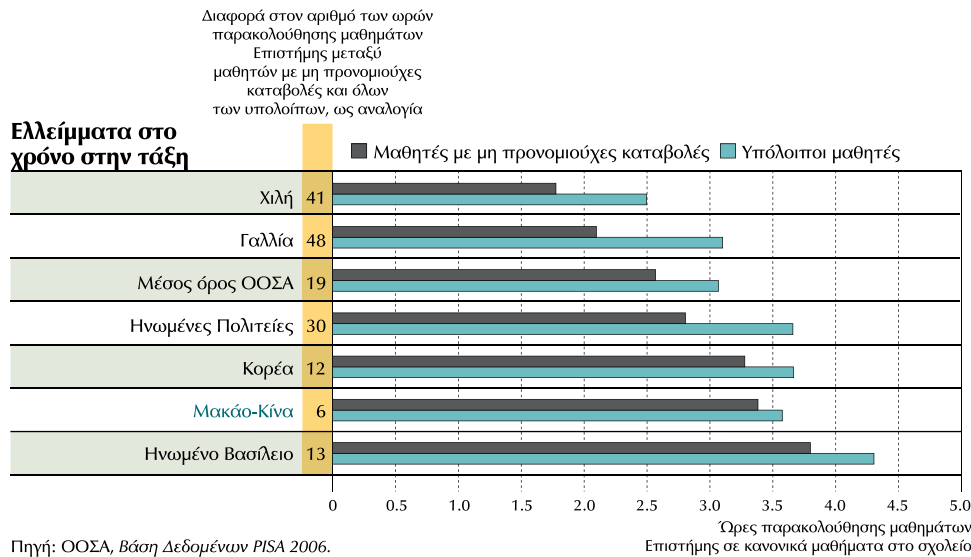
Τίθεται, λοιπόν, το ερώτημα τι είναι εκείνο που βοηθά ορισμένους μαθητές να ξεπεράσουν τις δυσχέρειες που προέρχονται από το κοινωνικό τους υπόβαθρο και να επιτύχουν υψηλές επιδόσεις στο σχολείο; Ένα συστατικό που σχετίζεται με την ανθεκτικότητα είναι η διάθεση περισσότερου χρόνου στην τάξη. Ανάλυση των αποτελεσμάτων του PISA 2006 έδειξε ότι πολλοί μαθητές με μη προνομιούχες καταβολές αφιερώνουν λιγότερες

ώρες μελετώντας Επιστήμη στο σχολείο σε σχέση με τους συνομήλικούς τους από προνομιούχα περιβάλλοντα. Ενώ οι προερχόμενοι από σχετικά προνομιούχες ομάδες μαθητές αφιερώνουν πέραν των τριών ωρών εβδομαδιαίως σε κανονικές τάξεις Επιστήμης, οι προερχόμενοι από μη προνομιούχες ομάδες μαθητές αφιερώνουν, αντίστοιχα, μόνο δυόμισι περίπου ώρες. Ανάμεσα στους μαθητές με μη προνομιούχες καταβολές, ο σχολικός χρόνος μάθησης αποτελεί έναν από τους ισχυρότερους δείκτες πρόβλεψης του ποιοι από αυτούς θα ξεπεράσουν σε επίδοση τους συνομήλικούς τους. Σε όλες σχεδόν τις χώρες του ΟΟΣΑ και σε όλες τις συνεργαζόμενες χώρες και οικονομίες, ο μέσος ανθεκτικός μαθητής αφιερώνει περισσότερο χρόνο στην παρακολούθηση μαθημάτων Επιστήμης στο σχολείο – κατά μέσο όρο μεταξύ μίας και δύο ωρών την εβδομάδα – σε σχέση με τον μέσο μαθητή χαμηλής επίδοσης, με μη προνομιούχες καταβολές. Για παράδειγμα, στη Γαλλία, τη Γερμανία και την Ολλανδία, οι ανθεκτικοί μαθητές αφιερώνουν τουλάχιστον μία ώρα και 45 λεπτά εβδομαδιαίως, περισσότερο χρόνο από τον μέσο μαθητή χαμηλής επίδοσης, με μη προνομιούχες καταβολές, στην παρακολούθηση μαθημάτων Επιστήμης.

Πηγή: ΟΟΣΑ, Βάση Δεδομένων PISA 2009, Πίνακας II.3.3.

Οι χώρες υιοθετούν διαφορετικές μεθόδους για να διασφαλίσουν ότι οι μαθητές από μη προνομιούχες ομάδες αφιερώνουν ικανοποιητικό χρόνο στην τάξη, συμπεριλαμβανομένης της υποχρεωτικής παρακολούθησης μαθημάτων. Για παράδειγμα, στις Ηνωμένες Πολιτείες, η υποχρεωτική παρακολούθηση των μαθημάτων Επιστήμης σχετίζεται με μια σχετικά μικρή βελτίωση στην επίδοση των μαθητών – κατά περίπου 15 μονάδες στην κλίμακα του PISA για τις Επιστήμες. Όμως, μεταξύ των μαθητών με μη προνομιούχες καταβολές, αυτό το πλεονέκτημα σχεδόν τριπλασιάζεται φτάνοντας σε περισσότερες από 40 μονάδες, πράγμα που αντιστοιχεί σε έναν χρόνο πλήρους φοίτησης σε σχολείο. Στην Αυστραλία, οι πιθανότητες για έναν μαθητή με μη προνομιούχες καταβολές που παρακολουθεί ένα υποχρεωτικό μάθημα Επιστήμης, να είναι ανθεκτικός, είναι τέσσερις φορές μεγαλύτερες από ό,τι για κάποιον μαθητή με μη προνομιούχες καταβολές που δεν παρακολουθεί αντίστοιχο πρόγραμμα, ακόμη και μετά τον στατιστικό έλεγχο της επίδρασης του υποβάθρου των μαθητών.

...παρώθηση και αυτοπεποίθηση. Φαίνεται να υπάρχει άλλος ένας παράγοντας που σχετίζεται με την ανθεκτικότητα: η πεποίθηση των μαθητών στην ίδια την ακαδημαϊκή τους ικανότητα. Τα αποτελέσματα του PISA δείχνουν ότι όσο περισσότερη αυτοπεποίθηση έχουν οι μαθητές τόσο περισσότερες είναι οι πιθανότητες να είναι ανθεκτικοί. Τα αποτελέσματα του PISA 2006 αποκάλυψαν ότι πέραν του 50% των ανθεκτικών μαθητών στις χώρες του ΟΟΣΑ, πίστευαν ότι η εκμάθηση υψηλού επιπέδου θεμάτων Επιστήμης θα ήταν εύκολη για αυτούς, ενώ μόνο το περίπου 40% των μαθητών από μη προνομιούχες ομάδες με χαμηλή επίδοση είχε ανάλογη πεποίθηση. Κάπου 75% από τους ανθεκτικούς μαθητές πίστευε ότι μπορεί να δώσει ικανοποιητικές απαντήσεις σε ερωτήσεις εξέτασης θεμάτων Επιστήμης, ενώ μόνο το

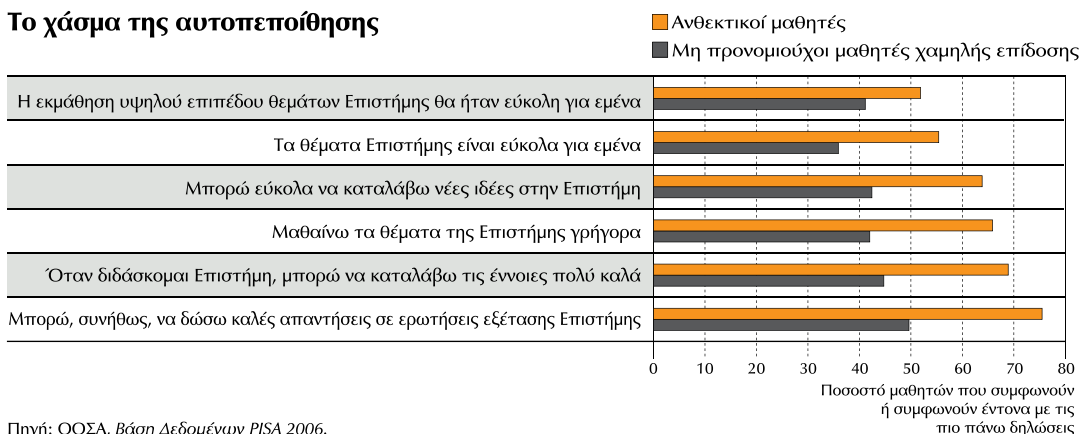
ΠΟΙΟΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ;

Οι ανθεκτικοί μαθητές προέρχονται από μη προνομιούχο κοινωνικο-οικονομικό υπόβαθρο, σε σχέση με τους άλλους μαθητές στη χώρα τους, και επιτυγχάνουν υψηλές επιδόσεις με βάση τα διεθνή κριτήρια. Για να έχουν νόημα οι συγκρίσεις μεταξύ χωρών, λαμβάνονται υπόψη η γενική σχέση μεταξύ υποβάθρου και επίδοσης, καθώς και το υπόβαθρο του ίδιου του μαθητή.

50% περίπου των μη προνομιούχων μαθητών με χαμηλές επιδόσεις συμμερίστηκε αυτή την πεποίθηση. Η παρώθηση, ιδιαίτερα η παρώθηση που πηγάζει από προσωπική, εσωτερική ορμή αντί αυτής που προκαλείται από εξωγενή ερεθίσματα – όπως είναι για παράδειγμα, η προοπτική για διασφάλιση εργασίας ή μισθού – σχετίζεται επίσης με την ανθεκτικότητα των μαθητών σε πολλές χώρες, όμως η σχέση αυτή είναι ασθενέστερη.

Το χάσμα της αυτοπεποίθησης

Όλα αυτά τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι τα σχολεία ίσως έχουν έναν πολύ σημαντικό ρόλο να διαδραματίσουν στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας. Θα μπορούσαν να αρχίσουν με την παροχή προς τους μη προνομιούχους μαθητές περισσότερων ευκαιριών για μάθηση μέσα στην τάξη, με την ανάπτυξη δραστηριοτήτων, πρακτικών και μεθόδων διδασκαλίας που ενθαρρύνουν τη μάθηση και ενισχύουν την παρώθηση και την αυτοπεποίθηση αυτών των μαθητών. Έχει αποδειχθεί, για παράδειγμα, ότι υψηλής ποιότητας προγράμματα καθοδήγησης, είναι ιδιαίτερα επωφελή. Η εστίαση αυτών των δραστηριοτήτων πάνω στους μη προνομιούχους μαθητές είναι ζωτικής σημασίας, καθώς αυτοί είναι οι μαθητές με τις λιγότερες πιθανότητες να βρουν τέτοιου είδους στήριξη αλλού.

Και ενώ από μόνη της η αύξηση του χρόνου παραμονής στο σχολείο δεν πρόκειται να βελτιώσει τη γενική επίδοση, τα αποτελέσματα του PISA υποδεικνύουν ότι ο σχολικός χρόνος εκμάθησης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, όταν σχεδιάζεται εκπαιδευτική πολιτική για τη βελτίωση της επίδοσης μαθητών με μη προνομιούχες καταβολές. Πολλοί από αυτούς ίσως να είχαν παγιδευτεί σε μονοπάτια ή σχολεία με πολύ λίγες δυνατότητες επιλογών και χωρίς ευκαιρία παρακολούθησης μαθημάτων Επιστήμης – ή ίσως οποιωνδήποτε άλλων ακαδημαϊκών θεμάτων. Οι μαθητές μπορούν να επιτύχουν, αν τους δοθεί η ευκαιρία – και κανείς δεν μπορεί να διεκδικήσει τη νίκη αν δεν του επιτραπεί η συμμετοχή.

Καταληκτικό συμπέρασμα: Οι μαθητές με μη προνομιούχες καταβολές, μπορούν και συχνά αφηφούν και διαψεύδουν τις εις βάρος τους προβλέψεις, όταν τους δοθεί η ευκαιρία να το πράξουν. Αυτό προϋποθέτει ότι προσφέρονται σε αυτούς ίσες ευκαιρίες μάθησης και ότι ενισχύεται η αυτοπεποίθηση και η παρώθηση, ώστε να αξιοποιούν τις δυνατότητές τους.

Για περισσότερες πληροφορίες

Επικοινωνήστε με τον Pablo Zoido (Pablo.Zoido@oecd.org)

Δείτε *PISA 2009 Results: Overcoming Social Background: Equity in Learning Opportunities and Outcomes (Volume II)* and *Against the Odds: Disadvantaged Students who Succeed in School*.

Επισκεφθείτε
www.pisa.oecd.org

Το πιο πάνω κείμενο ετοιμάστηκε από τον ΟΟΣΑ (σειρά PISA In Focus) και μεταφράστηκε από το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας και Αξιολόγησης του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού που έχει την ευθύνη διεξαγωγής της έρευνας PISA 2012 στην Κύπρο. Η ηλεκτρονική προσαρμογή έγινε από την Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου.